



วัด ๕๗๕ ๕.๑.๔๖-๗.๑.๔๗



ความคิดทางเศรษฐกิจของท่านรัฐบุรุษอาวุโส

โดย ดร.อนุสรณ์ ธรรมใจ

ความคิดทางเศรษฐกิจของท่านปรีดีนั้น มีลักษณะล้ำสมัยเมื่อเปรียบเทียบกับบรรดาผู้คนในยุคของท่าน

ความคิดของท่านหลายประการจึงได้รับ ปฏิบัติในภายหลัง และความคิดบางประการ ได้รับการต่อต้านในการนำเสนอในช่วงแรก

สิ่งที่สะท้อนความคิดทางเศรษฐกิจของ รัฐบุรุษอาวุโสได้อย่างเป็นระบบมากที่สุด คือเค้าโครงเศรษฐกิจ หรือที่เรารู้จักกันในนาม สมุดปกเหลืองของหลวงประดิษฐมนูธรรม นันเอง

ผลของการนำเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจ สมุดปกเหลือง ก่อให้เกิดวาทกรรมระหว่างกลุ่ม ที่มีแนวความคิดทางเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งแยก ออกเป็น ๒ ขั้วใหญ่ ความเห็นที่แตกต่างกัน เกิดขึ้นทั้งในหมู่คณะราษฎรเอง และระหว่าง คณะราษฎรกับตัวแทนของระบบการปกครอง แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ขั้วหนึ่ง เป็นตัวแทนของความคิดอนุรักษ์ นิยมศักดินา และมีทัศนคติทางเศรษฐกิจแบบ ทุนนิยมเต็มตัว กลุ่มประกอบไปด้วยตัวแทน ของระบอบเก่า กลุ่มเจ้า และกลุ่มศักดินา อนุรักษ์เก่า กลุ่มขุนนางเก่า และบางส่วนของ คณะราษฎรที่มีความคิดอนุรักษ์ นำโดย พระยา มโนปกรณ์นิติธาดา

อีกขั้วหนึ่ง คือ กลุ่มที่มีความคิดก้าวหน้า ทางการเมืองและเศรษฐกิจ นำโดยท่านรัฐบุรุษ อาวุโส ดร.ปรีดี หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม มีแนวความคิดประชาธิปไตยแบบก้าวหน้า ผสมผสานกับเสรีนิยม ที่มีส่วนผสมของแนว คิดสังคมนิยมแบบอ่อนๆ

หากสำรวจดูความคิดทางเศรษฐกิจของ ท่านปรีดี ในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการ

ปกครอง ก็ต้องจัดว่าอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่าสังคมนิยมประชาธิปไตย หรือสังคมนิยมเสรี หรือบางคนอาจโต้แย้งว่าแนวความคิดของท่านน่าจะเป็นเสรีนิยมแบบรัฐสวัสดิการมากกว่า จะเป็นแนวไหนก็แล้วแต่ สิ่งที่ชัดเจนมากคือ จุดยืนเพื่อประเทศและประชาชน

หลังจากท่านได้เข้ามาบริหารประเทศแล้ว และผ่านประสบการณ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ การจัดตั้งขบวนการเสรีไทย และการเจรจาต่อรองในเรื่องอติปไตยทางเศรษฐกิจการเมือง และความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ผมเข้าใจว่าท่านเป็นเสรีนิยมมากขึ้น แต่ก็มิได้ละทิ้งจุดยืนบางด้านของสังคมนิยมที่เป็นประโยชน์ต่ออาณาประชาราษฎร์

เวลาเราพูดถึงลัทธิเศรษฐกิจแบบรัฐสวัสดิการ ลัทธินี้มีข้อสมมติพื้นฐานว่า ระบบเสรีนิยมมีข้อบกพร่อง รัฐจำเป็นต้องมีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น และต้องแทรกแซงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม นักคิดที่อยู่ในสำนักความคิดนี้มีหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็นศาสตราจารย์จอห์น เอ ฮอบสัน ศาสตราจารย์อาเธอร์ ซี พิกู เจ้าของหนังสือ *The Economic of Welfare* หรือที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลทางความคิดทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ หลังสงครามครั้งที่ ๒ คือ จอห์น เมনারด์ เคนส์ กลุ่มนี้เสนอความคิดทางเศรษฐกิจที่แตกต่างจากสำนักเสรีนิยมคลาสสิกหลายประการ

ผมขอยกตัวอย่างนักคิดเพียง ๒ กลุ่มในสำนักสังคมนิยมประชาธิปไตย

กลุ่มแรก คือ กลุ่มเบร์นสไตน์ ที่ยึดถือแนวทางการปฏิรูป (Reform) มากกว่า การปฏิวัติ (Revolution) และให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องจริยธรรมและความคิดของมนุษย์

เท่ากับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวกำหนด การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เบร์นสไตน์ไม่เชื่อในทฤษฎีวิกฤตการณ์และการล่มสลายของสังคมนิยมด้วยการปฏิวัติ เขากลับเชื่อว่าวิกฤตการณ์จะเกิดน้อยครั้งลงเรื่อยๆ ชนชั้นกลางสามารถฉีกกำลังกับชนชั้นแรงงาน ทั้งสองชนชั้นจะผลักดันให้เกิดระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยผ่านทางรัฐสภา ซึ่งจะเป็นระบบสังคมนิยมเพื่อพลเมืองทุกคน จะมีการโอนปัจจัยการผลิตเป็นของรัฐในกิจการบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ส่วนกิจการอย่างอื่นก็ให้ใช้ระบบสหกรณ์หรือให้เอกชนทำได้

กลุ่มที่สอง คือ สังคมนิยมเฟเบียน กลุ่มนี้เน้นการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไปยิ่งกว่าลัทธิเบร์นสไตน์ พื้นฐานคำอธิบายทางเศรษฐกิจของลัทธิเฟเบียนมาจากทฤษฎีค่าเช่าของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ เดวิด ริคาร์โด

แกนความคิดทางเศรษฐกิจของท่านปรีดี ในทัศนะของผม สามารถแบ่งออกได้เป็นองค์ประกอบดังต่อไปนี้ครับ เอกราชและอิสระทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและความทันสมัย คุณภาพชีวิตและความสมบูรณ์พูนสุขของราษฎร ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ จริยธรรมทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ

ความพยายามในการผลักดันเค้าโครงการเศรษฐกิจ (สมุดปกเหลือง) จากมันสมองของท่านเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

เค้าโครงการเศรษฐกิจ สมุดปกเหลือง ผมถือได้ว่าเป็นร่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกของไทยจริงๆ แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ สมัย
เผด็จการสฤกษ์ดี ผมไม่ถือว่าเป็นแผนพัฒนา
ฉบับแรกของไทย เนื่องจากได้มีการวางรากฐาน
เศรษฐกิจสมัยใหม่แล้ว ตั้งแต่สมัยท่านปรีดี
บริหารประเทศ

ที่สำคัญ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติสมัยเผด็จการสฤกษ์ดีนั้น การ
ก่อกำเนิดอยู่ภายใต้การบงการของสหรัฐฯ และ
องค์การระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลกค่อนข้างมาก

หลัก ๖ ประการของคณะเปลี่ยนแปลง
การปกครอง หลักข้อ ๓ นั้นเกี่ยวข้องกับระบบ
เศรษฐกิจมีใจความว่า “จะต้องบำรุงความสุข
สมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดย
รัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะ
วางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้
ราษฎรออดอยาก”

หลักเอกราชทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญ
ที่ท่านยึดถือ มีการกอบกู้เอกราชในทาง
เศรษฐกิจ การเมือง และการค้าได้เป็นผลสำเร็จ
ใน พ.ศ.๒๔๘๐ โดยการเปิดเจรจาแก้ไข
สัญญาทางไมตรีพาณิชย์และการเดินเรือ
กับประเทศตะวันตก ๑๕ ประเทศ ซึ่งไทยเคย
เสียเปรียบในทางการศาลและเศรษฐกิจมา
ตั้งแต่ก่อนยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เค้าโครงเศรษฐกิจสมุดปกเหลืองนั้นท่าน
ปรีดีได้มีคำชี้แจงชัดเจนว่า ได้มีการหยิบเอาส่วน
หนึ่งของลัทธิต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่ประเทศ
ของเขาสอนในเค้าโครง และชี้แจงชัดเจนว่าการ
จะวางนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดั้นดั้นต้อง
ขจัดเอาประโยชน์ส่วนตัวและที่รู้मानะออก
และต้องมีใจเป็นกลาง

เจตนารมณ์ของสมุดปกเหลืองเค้าโครง
ทางเศรษฐกิจของอาจารย์ปรีดี คือ ต้องการเปิด
โอกาสและปูทางให้ประชาชนสามัญทั้งหลาย
เข้ามามีสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการเศรษฐกิจ
ตั้งแต่ในระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ และที่
สำคัญ ต้องทำให้ประเทศมีเอกราชทางเศรษฐกิจ
เค้าโครงเศรษฐกิจสมุดปกเหลือง ไม่
สามารถผลักดันผ่านรัฐบาลและสภาได้ในช่วง
แรก

ท่านปรีดีจึงลาออกจากราชการตำแหน่งรัฐมนตรี
ตามวิถีทางประชาธิปไตย และท่านวางแผนนำ
เอาเค้าโครงเศรษฐกิจเสนอต่อราษฎร ซึ่งท่าน
ปรีดีตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเอง

ด้วยชั้นเชิงทางการเมืองของฝ่ายอนุรักษ
นิยมจึงชิงปิดสภาผู้แทน งดใช้รัฐธรรมนูญบาง
มาตราและผ่านพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์
๒๔๗๖ และประณามผู้ร่างเค้าโครงเศรษฐกิจว่า
เป็นคอมมิวนิสต์

ท่านปรีดีมีความเชื่อมั่นว่า ประชาธิปไตย
ทางการเมืองไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่มี
ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ฉะนั้นแนวความคิด
ของท่านในเรื่องประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ
จึงถูกผลักดันในนโยบายและกฎหมายทาง
เศรษฐกิจต่างๆ เค้าโครงเศรษฐกิจให้ความสำคัญ
สำคัญกับประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ จึงได้
สร้างกลไกให้เกิดสิ่งนี้ขึ้น

ความคิดทางเศรษฐกิจเรื่องประชาธิปไตย
ทางเศรษฐกิจเป็นจริงในทุกยุคทุกสมัย สิ่งที่เป็น
ภาพสะท้อนของสงครามอิรักกับสหรัฐนั้น
ส่วนหนึ่งก็คือ ปัญหาความไม่เป็นประชาธิปไตย
ทางเศรษฐกิจในสหรัฐเอง การเมืองสหรัฐ
และนโยบายต่างประเทศถูกครอบงำจากกลุ่ม
ทุนยักษ์ใหญ่ โดยเฉพาะธุรกิจน้ำมันและธุรกิจ

คำอาวุธ ประชาธิปไตยแบบผู้แทนของอเมริกัน กลายเป็นเผด็จการ โดยทุนและนักการเมือง กลายเป็นหุ่นเชิดของกลุ่มนัก Lopyists ขณะที่อิรักเองก็ถูกปกครองด้วยระบอบเผด็จการ ชัดตัม

เสรีภาพของสื่อมวลชนกลายเป็นเรื่องที่ หลอกหลวง เครือข่ายสื่อมวลชนล้วนอยู่ภายใต้ อิทธิพลของการแอบอ้างเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ (คงต้องไปสำรวจดูให้ดีนะครั้นว่า ชาติในที่นี้หมายถึงกลุ่มคนไหน) ไม่มีเสรีภาพในการ เสนอข่าวที่เป็นกลาง ทั้งหมดนี้เป็นเพราะ สหรัฐฯไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ และเช่นเดียวกับมหาอำนาจหลายประเทศที่ไม่เคยมี

โครงสร้างของโลกเอง กลไกของยูเอ็นเองไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยและให้ความ ยุติธรรมกับประเทศเล็กประเทศน้อยได้ เพราะ ไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและความเป็น ธรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว กับประเทศด้อยพัฒนา

ปัญหานี้ดำรงอยู่ทั้งในระดับโลกและระดับ ชาติ ไทยเองมีปัญหาประชาธิปไตยทางการเมือง มาตลอด เมื่อ ๑๑ ปีที่ผ่านมา ก็เพิ่งเกิด เหตุการณ์เดือนพฤษภา

มาระยะ ๔-๕ ปีนี้เองที่ดูเหมือนรูปแบบ โครงสร้าง องค์กรอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญได้ พัฒนาไปในทิศทางที่พอจะทำให้สบายใจได้ว่า ประชาธิปไตยทางการเมืองมีความก้าวหน้า มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยทางการเมือง มีอาจเกิดขึ้นได้หากประเทศไม่มีประชาธิปไตย ทางเศรษฐกิจ

ท่านปรีดีได้ขยายความเป็นประชาธิปไตย ทางเศรษฐกิจว่า หมายถึงราษฎรส่วนมากของ

สังคมต้องไม่ตกเป็นทาสของคนจำนวนส่วน ข้างน้อยที่อาศัยอำนาจผูกขาดเศรษฐกิจของ สังคมและราษฎรทั้งปวงจะต้องร่วมมือกันฉันท พี่น้องออกแรงกายหรือแรงสมองตามความ สามารถเพื่อผลิตสิ่งอุปโภคและบริโภคให้ สมบูรณ์ ครั้นแล้ว แต่ละคนก็จะได้รับผลด้วย ความเป็นธรรมตามส่วนแรงงานทางกายหรือ สมองที่ตนได้กระทำ ผู้ได้ออกแรงงานมาก ก็ได้มาก ผู้ได้ออกแรงงานน้อยก็ได้น้อย

ความเชื่อและคำพูดของท่านปรีดี ได้ถูก ทำให้เห็นประจักษ์ด้วยการกระทำ

ความพยายามในการผลักดันเค้าโครงการ เศรษฐกิจ (สมุดปกเหลือง) จากมันสมองของ ท่านเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

เค้าโครงเศรษฐกิจสมุดปกเหลือง ผมถือ ได้ว่าเป็นร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับแรกของไทยจริงๆ

ไม่ใช่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติฉบับที่หนึ่งในสมัยเผด็จการสฤษดิ์ภายใต้ การบงการของสหรัฐฯ

แม้จะถูกโจมตีป้ายสี ความคิดทางเศรษฐกิจ ของท่านปรีดีก็ได้ถูกนำมาใช้ในปัจจุบันหลาย เรื่อง สะท้อนให้เห็นว่าความคิดทางเศรษฐกิจ หลายประการอาจจะล้ำสมัย จึงมีผู้คนจำนวน ไม่น้อยในระยะนั้นไม่เข้าใจหรือแสร้ง ไม่เข้าใจ เนื่องจากไปขัดแย้งกับผลประโยชน์ตน ไม่ว่าจะ เป็นการจัดตั้งสหกรณ์ทางเศรษฐกิจของ ชุมชน ระบบประกันสังคมระบบภาษีที่สร้าง ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้สาระสำคัญหลายประการใน “สมุดปกเหลือง” ได้รับการนำมาปฏิบัติในช่วง

ระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๙๐) ที่ท่านดำรงตำแหน่งในฐานะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีคลัง รัฐมนตรีมหาดไทย และรัฐมนตรีต่างประเทศ ได้มีการปฏิรูประบบภาษีใหม่ จัดตั้งธนาคารชาติ จัดตั้งระบบเทศบาลกระจายอำนาจการคลังและการเมือง

การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นที่ดิน เงินทุน ความรู้ความสามารถในการประกอบการ เหล่านี้คือพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้หลักการประกันสังคมยังเป็นเนื้อหาสำคัญในนโยบายเศรษฐกิจของท่านปรีดี พระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรที่เป็นกลไกสำคัญ ในการเข้าไปช่วยเหลือและจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพก็ได้รับผลก่อกำเนิดในสมัยที่ท่านปรีดีบริหารประเทศ ความจริงแล้วหลักการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรนั้นก็เหมือนหลักการของระบบประกันสังคมในยุคนี้ ยละเหมือนกับแนวคิดการสร้างระบบเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมของธนาคารโลก จะเห็นว่าแนวความคิดของหลวงประดิษฐมนูธรรม นั้นมีทิศทางเดียวกับความคิดแบบรัฐสวัสดิการ

หากไปศึกษาดูร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบเศรษฐกิจในสมัยที่ท่านปรีดีมีส่วนในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ ก็มีอยู่หลายหมวดในกฎหมายดังกล่าวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นหมวดที่ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดิน มาตรา ๔ ถึงมาตรา ๖ ได้ให้อำนาจรัฐบาลในการเข้าไปจัดการที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะที่ดินซึ่งรกร้างว่างเปล่า

หมวดที่ ๒ ว่าด้วยการจัดหาเงินทุนและเครดิต มีการวางกฎเกณฑ์และอำนาจไว้หลายเรื่อง ตั้งแต่ระบบภาษี ภาษีมรดก ภาษีรายได้ ของเอกชน นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรระบบใหม่ที่เป็นธรรมมากขึ้น ที่เรียกว่า “ประมวลรัษฎากร” และมีการจัดเก็บภาษีเงินได้

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยการจัดตั้งธนาคารชาติ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จึงมีการก่อตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยขึ้น ซึ่งก็เป็นจุดกำเนิดของธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ท่านยังให้ความสำคัญกับการสหกรณ์อย่างมาก ทั้งสหกรณ์อุตสาหกรรม และสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์มีการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจอย่างครบวงจร ทั้งการผลิต การจำหน่าย มีระบบการอุปโภคบริโภคที่สมบูรณ์ และมีการจัดสร้างที่อยู่อาศัยอยู่กันเป็นชุมชน ความคิดบางอย่างดูค่อนข้างอุดมคติ ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ หากไม่มีอำนาจการเมืองที่เข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองให้ดีขึ้น ย่อมต้องอาศัยความเสียสละและทุ่มเท และที่สำคัญต้องมีความต่อเนื่อง

ท่านปรีดีได้ให้สัมภาษณ์กับคลอเดีย รอสส์ ณ บ้านพัก ชานกรุงปารีสว่า การอภิวัฒน์ทุกอย่างย่อมมาจากการขูดรีดทางเศรษฐกิจเป็นเบื้องต้น การเอารัดเอาเปรียบยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย ฉะนั้นการอภิวัฒน์จะต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีพลวัตโดยตลอด จึงทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต

การที่สังคมไทยมีสามัญชนผู้ยิ่งใหญ่ท่านนี้ ก็ถือว่าเป็นบุญของแผ่นดินแต่เป็นเรื่องที่น่าละอายใจและน่าเสียใจ ที่ผู้มีอำนาจในบ้าน

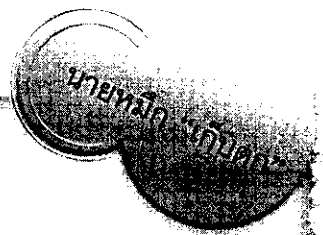
เมืองในหลายยุคหลายสมัย มิได้เหลียวแลบุคคลที่มีคุณูปการให้กับชาติบ้านเมืองอย่างที่ควรจะเป็น

เราควรจะภาคภูมิใจกับคุณงามความดีของท่านปรีดี และทำให้เกิดแรงบันดาลใจในหมู่คนรุ่นใหม่ที่จะมีความกล้าหาญ เสียสละ และทำความดีเพื่อชาติบ้านเมืองต่อไป ครับ

แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป โครงสร้าง

เศรษฐกิจและสถานะเศรษฐกิจของไทยและของโลกเปลี่ยนแปลงไปมาก ความคิดหลายอย่างทางเศรษฐกิจ อาจจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และยุคสมัย

แต่ที่สิ่งสำคัญมากที่สุดของปรัชญาพื้นฐานของกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ คือ ต้องมุ่งสู่ผลประโยชน์ของมวลชนส่วนใหญ่ อันเป็นสิ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนในความคิดและนโยบายทางเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม



การออกคำสั่งห้าม ไม่ทำให้คุณสามารถควบคุมคนให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้
ชีวิตไม่ใช่จะตั้งงามเสมอไป แล้วก็ใช้ว่าชีวิตจะสวยงามด้วย แต่ชีวิต
เข้มแข็งแกร่งกล้าอยู่เสมอไป

มาเซล เบรอ สถาปนิกฮังกาเรียน